

HISTORIA
POLSKAKRY

Radom 2012

Redakcja: Marianna Kwiatkowska

Opracowanie i tłumaczenie: Izabela Kwiatkowska

**Karolina Kwiatkowska
Organizowanie
Kursów i Szkoleń**

Korekta: Stanisław Stankiewicz

Ilustracje: Jolanta Markwał

**Karolina Kwiatkowska
Organizowanie Kursów i Szkoleń
e-mail: karolinastankiewicz@vp.pl**

Druk i oprawa:

Słowo wstępne

Czym jest historia dla współczesnego człowieka? Czy tylko nauką, którą należy przyswoić w szkole, czy może fundamentem teraźniejszego życia? Czy można żyć tu i teraz bez znajomości i zrozumienia losów poprzednich pokoleń?

Naszym zdaniem, można jednoznacznie stwierdzić, że historia stanowi fundament tożsamości narodów. Mimo że Romowie nie spisywali swoich dziejów, z dużym szacunkiem odnoszą się do przekazywanej z pokolenia na pokolenie wiedzy o przeszłości swoich rodów.

Romowie żyjący w Polsce od przełomu XIV – XV w. byli nie tylko świadkami, ale i uczestnikami polskiej historii. W kilku krótkich zdaniach niniejsza publikacja nadmienia o związkach Romów z jej dziejami. Żyjąc od wielu stuleci na terenie Polski, czują się silnie związani z jej przeszłością i teraźniejszością.

W niniejszej publikacji przedstawiono podstawowe informacje z historii Polski od jej powstania do czasów współczesnych. Celem publikacji jest przedstawienie tych informacji w języku Romów Polskich. Książeczka skierowana jest zwłaszcza do dzieci i ich

rodziców. Mamy nadzieję, że zachęci czytelników do pogłębiania swojej wiedzy historycznej.

Książka została sfinansowana ze środków zwiększonej subwencji oświatowej dla dzieci romskich. Składamy podziękowania za udzieloną pomoc Władzom Miasta Radomia, które z życzliwością i zrozumieniem odniosły się do tego projektu wydawniczego oraz Dyrekcji Szkoły Podstawowej nr 7 w Radomiu.

Realizacja tego i innych projektów wydawniczych nie byłaby oczywiście możliwa bez wsparcia społeczności romskiej, a zwłaszcza Starszyny, która przekazała wiele cennych informacji o naszym języku - serdecznie dziękujemy.

Zespół redakcyjny

Rozdział I

THEM

Syr phenel purani paramisia hara bersia daleske peldy sveto dzianys tryn pszala: Lecho, Czecho i Ruso. Pošli sawoś ciro dogene te siukar phuw. Lecho dykcia baro ruk pe sawo bešto sys cirykło – parno orło. Lecho phendzia kaj daj zaćhuweła peskro them. Doleske hara bersia daleske pe Polakiendyr phenenys Lachy. Czecho i Ruso gene duredyr i zaćhude peskre thema.

Historyki odrakte te purane cejgi kaj Polskake sy butedyr na 1000 berś. Dre IX wieko Polska sys barwało them a rządzinełys łesa raj kaj pes kharełys Mieszko I.

Rozdział II

KHYNIGI I KHYNIGICY

Dre purane ciry themenca rządżinenys khynigi i khynigicy. Pošli dadestyr korona przelełys ćhawo, doleske pėłdy but bersia themesa rządżinełys jek semenca – dynastia. Dre Polska sys dowo dynastia Piasty.

PIASTY

Rypyren kaj ćhinasys sygedyr rajestyr sawo pes kharełys Mieszko I, na sys jow khynigo ne sys godo i łaćho raj i mišto rządżinełys peskre themesa. Dre łeskre ciry Polska przylija religia katolicko a Mieszko I bołdzia pes i ceło peskro them dre 996 berś. Historyki phenen kaj sys dowo najfededyr so kerdzia księcio Mieszko I.

Jekhatuni stolica Polskakry sys foro Gniezno. Sys dowo barwało, siukar foro te sawo bešte sys pełdy hara bersia but Polska khynigi.

Butphuredyr ćhawo Mieszko I kharełys pes Bolesław Chrobry, sys jow jekhatuno khynigo Polskakro. Syr te Polska jawia khynigo Sasytko Otto III zaćhudzia pe siero Bolesławoskro peskry korona, sykadzia kaj Polsko księcio sy dzia korkoro łaćho władca syr jow.

Pełdy sare bersia syr Chrobro rządzynełys Polska marełys pes rawyre themenca i dodyja te peskro them nowe phuwia. Dre łeskre ciry Polska sys barwałedyr i zorałedyr them syr pał łeskre dadeskre rządy.

Bolesław Chrobry sys koronowano dre 1025 berś i dre dowo berś meja.

Pośli khynigostyr Bolesławostyr rządy oblija łeskro ćhawo Mieszko II. Dre łeskre ciry pe Polska naperenys Sasy i Cheładytka, doleske them na sys tasawo barwało i zorało a Mieszko II odbińhadzia Sasytke khynigoske peskry korona.

Syr Mieszko II meja dre 1034 berś Polskie khynigosa ćhija łeskro ćhawo Kazimierz. Rządzinetyś jow Polskasa te 1058 berś. Pełdy biś berś but moły sys marybena Sasenca i Cheładytkunenca. Kazimierzoske udyja pes te odbudyneł Polska doleske manusia dyne łeske ław Kazimierz Odnowiciel. Dowa khynigo przeligirdzia stolica Polskakry te foro Kraków.

Biś bersia pośli rządy Kazimierzoskre Polskie khynigosa ćhija Bolesław Krzywousty. Sys jow godo i kurieś khynigo i dre łeskre ciry Polska sys zorało them.

Khynigo Bolesław Krzywousty na kamelys kaj łeskre ćhawore te maren pes pał korona i dołeske rozkerdzia phuwia Polskakre mańkir peskre pandzie ćhawendyr. Na wygeja dowo pe mińto cełe themeske. Polska pełdy 150 bersia naperenys rawyr thema, but foria ćhine obciorde i shaćkirde. Te XII i XIII wieko naperenys pe Polska Tatary, Sasy i Cheładytka. Them sys bez zoriatyr dołeske kaj na sys jek khynigo a księci marenys pes mańkir pestyr.

Dre XIII wieko dre Wielkopolska rządzynełys księcio Przemysło II, sys jow koronowano dre Gniezno pe Polskie khynigostyr. Łeskre cirendyr godło Polskakro sy parno orło dre korona pe łoło tło.

Przemysłoske na udyja pes te połączynel rozmardo them dre jek. Dowo udyja pes rawyre khynigoske kaj pes kharełys Władysław Łokietek. Pełdy but bersia khynigo Władysław

Łokietek marełys pes peskre sąsiadencia:
Czechenca, Krzyżakienca i rawyre Polskie
księciencia. Władysław Łokietek ćhija
koronowano pe khynigostyr dre khangiry pe
Wawelo dre Kraków, te koronacja sys lino
mieczo sawo pes khareł Szczerbiec. Dowa sy
purano mieczo sawo sys te jekhatuno Polsko
khynigo Bolesław Chrobry.

Szczerbco te jamare ciry sy przegarudo pe
Wawelo. Syr meja Władysław Łokietek Polskie
khynigosa ćhija łeskro ćhawo Kazmierzo. Dowa
khynigo kerdzia but łaćho dre them. Śćhindzia
dre cejgi prawo sawo sys te Polska, zbudyndzia
zorałe zamki sawe pes kharenys Szlak Orlich
Gniazd, wligirdzia te ceło them jek łow – groszo,
zaćhudzia bary szkoła Akademia Krakowsko.

Dre łeskre ciry mišto pes dzidziołys
manusienge doleske kaj na sys bare marybena.
Khynigoske Kazmierzoske manusia dyne ław

Wielki doleske kaj „zarakcia Polska kaštetyr
a mekcia barestyr”.

Khynigos Kazimierz Wielki na sys óhawe
i doleske dynastia Pistów przechija te rządziel
dre Polska.

JAGIELLONY

Khynigo Kazimierz Wielki wykendyja pe peskre następcatyr peskre pheniakre ćhawes sawo pes kharełys Ludwik Węgierski. Ciacies dre Polska rządzynełys pheń Kazimierzoskry Elżbieta a pošli łatyr łakry wnuczka Jadwiga.

Jadwiga sys koronowano pe Polskie khynigostyr syr sys łake 10 bersia. Pošli tryn berś Jadwiga lija romes sąsiednie themestyr – Litwatyr, jow pes kharełys Władysław Jagiełło i pošli bijaw ćhija koronowano pe Polskie khynigostyr, doleske Polska i Litwa sys syr jek them.

But bersia sygiedyr jek Polsko księcio Konrad Mazowiecki zamangdzia pe peskre phuwia Krzyżakien. Dowa sys zakono sawo marełys pes manusienca sawe na pacienys dre Chrystusostyr. Pošli but bersia Krzyżaki baryne

dre tasawy zor kaj naperenys pe Polska phuwia i hohawenys kaj Polska sy pogańsko them. Ciacies działys łenge pał barwalipen a na pał Devłorestyr. Čhingard maškir Polska, Litwa a Krzyżakiendyr działys pedy but bersia. Jadwiga na kamelys kaj Polska te wyphenel maryben Krzyżakienge, doleske te maryben dogeja syr khynigica Jadwiga meja.

Te bary bitwa dogeja dre 1410 berś paś gaw sawo pes kharełys Grunwald. Polska i thema sawe sys pe łakry ryg wykhełde bitwa i pomarde Krzyżakien.

Dre doła bersia jekhatuno moło čhinenys dre cejgi kaj Roma jawne te Polska.

Khynigos Władysław Jagiełło sys star romnia. Łeskro butphuredyr čhawo čhija Polskie khynigosa syr sys łeske 10 bersia ne ternes nasiadzija te marybem, doleske łeskro ternedyr

pszał Kazimierzo Jagiellończyko ćhija nowe
Polskie khynigosa

SOWNAKUNE CIRY

Dzia historyki rakiren cirendyr dre sawe
Polskasa rządżinenys khynigo Zygmunt Stary
i łeskro ćhawo Zygmunt August. So duj sys
kuries i gode khynigi a them pał łengre rządy sys
zorało i barwało.

Foria rozbarionys, te Polska jawenys
manusia rawyre themendyr sawe budynenys
khangiria i fiłacinia. But barwałe szlachcicy
i forytka manusia wytradenys pał thema kaj te
sykłoł te bare szkoły.

Romni Phure Zygmuntoskry kharełys pes
Bona i poddziałys Włochendyr, janwne łasa te
Polska syklakirde manusia i artysty. Dołe

cirostyr pe gawa te polska uprawinenys
włoszczyzna.

Syr rządzinelys Phuro Zygmunto Krzyżaki
zaćhude newo them – Prusy. Dre doła ciry
Polska sys tasawy zorali kaj Prusko khynigo
musindzia te sowłahał Zygmuntoske kaj łes
kandeła. Dowa pes khareł Hołd Pruski.

Łaćhes pes dzidziolys artystenge
i syklakirde manusienge. Khynigo Zygmunt
August delys łendyr but. Dre XV i XVI wieko
syklakirde manusia ćhinenys cejgi dre Polsko
ćhib. Dre doła ciry dzide sys pisarzy: Mikołaj
Rej, Jan Kochanowski a Polsko Historia
śćhinelys Jan Długosz. Sys rawyr Polska artysty
i syklakirde manusia sawe but kerenys peskre
themeske- Witt Stworz kerdzia baro ołtarzo dre
Khangiry Mariacko dre Kraków, Koperniko
odrakcia kaj phuw sy kula i obrysioł paś kham.

Dre „sownakune ciry” Polska wykhełęys
but marybena a łakre phuwia sys baredyr
i barwałedyr syr na jek them dre Europa, sare
rawyr thema musinenys pes Polskasa te gineł.

Khynigos Zygmunt August na sys ćhawe
i dołeske Jagiellony przećhine te rządzineł dre
Polska.

KHYNIGI ELEKCYJNA

Syr meja khynigo Zygmunt August barwałe Polska raja sawe pes kharenys szlachta wykendyne pe łeskre następcatyr Francuskie księcia sawo pes kharełys Henryk Walezy. Na sys jow hara khynigosa bo omekcia Polska i rysija te peskro them.

Pośli łestyr szlachta wykendyja pe Polskie khynigostyr Węgierskie księcia sawo pes kharełys Stefan Batory. Na dzinełys jow te rakireł dre Polsko ćhib ne sys łaćho khynigo i but kurieś wojskowo. Pał łeskre rządy Polska wykhełdzia baro maryben Cheladytunenca i rozbariakirdzia peskre phuwia.

Rawyr kurieś i łaćho khynigo elekcyjno sys Zygmunt III Waza - poddziałys jow Szwecjaty. Dre XVI wieko przeligirdzia jow stolica Polskakry te Baroforo.

Pał łeskre rządy Polska i Litwa pałe sys
jek them -sys len butbaredyr phuwia i butbaredyr
armia doleske wykhełenys bare marybena i na
darełys pes rawyre themendyr.

Dre phaś XVII wieko pe Polska napeja
khynigo Szwedzko peskre armiasa. Dre dowo
ciro dre Polska rządziłenys khynigo Jan
Kazimierz.

Pełdy warykicy ćhona maryben Szwedy
podmarde but Polska phuwia. Obciorenys,
haćkirenys foria i gawa, wymarde bute manusien
a Polsko khynigo musinełys te hylcioł peskre
themestyr. Saro pes sparudzia syr szwedzko
armia napeja pe khangiry dre Częstachów.
Polsko szlachta a nawet manusia gawendyr
i foriendyr dzia zahales marenys pes Szwedencu
kaj doła musinenys te hylcioł Polskatyr
a khynigo Jan Kazimierz rysija te Polska.

ŁaCHO khynigo elekcyjno sys Jan III Sobieski. Pał łeskre rządu Polska marełys pes Turkienca.

Syr Turki podgene teł Wiednio Polsko khynigo peskre manusienca geja pes łenca te mareł i wykheldzia do maryben. Historyki phenen kaj gił bitwa dowódca Turkiengro wezyro Kara Mustafa przybićhadzia te Sobiesko piry makosa i lił dre sawo načhindzia kaj sy łes dakicy manusia syr do ziarenki mako i kaj Sobiesko przekhełeła dowo maryben. Polsko khynigo odbićhadzia wezyroske piry peperenca i lił dre sawp načhindzia kaj łes sy kutedyr manusia ne pharo łen te pomareł dzia syr pharo te shał ziarenki pepery. Pošli warykicy dywesa Turki przekhełde maryben.

Historyki te jamare ciry rakiren kaj Sobiesko i Polska wojski obroninde Europa gił islamo.

HYRIA CIRY

Maškir XVII i XVIII wieko, pošli ržądy Jan III Sobieski, szlachta wykendęlys bute khynigen, ne na sare łačhes ržądzinenys. But ęendyr obcioreęlys them i na deęlys but manusiendyr, doęeske Polska na sys tasawy zorali syr dre puranedyr bersia. Łakre sąsiady przečhine pes łątyr te dareę i so sawość ciro naperenys pe Polska phuwia.

But hyria kereęlys kokory szlachta sai kameęlys peske te začhineę prawo kaj so one na kamena khynigo na mogineę čhi te kereę. Do prawo khareęlys pes „nihil novi” (čhi newo), doęeske khynigen na sys but te rakiryben i ciacies moginenys te kereę dowo so kameęlys szlachta.

Polskie themes na sys zor kaj pes te bronineę gię peskre sąsiadendyr i doęeske dre

1772 berś Prusy, Cheładytka i Austriaki napene pe Polska i zaline łake but phuwia.

Pe doja phuw kaj ćhija rządzynełys ostatnio Polsko khynigo Stanisław August Poniatowski. Historyki phenen kaj sys jow godo manuś i kamełys te wysaściakireł them ne szlachta łeske na dyja but te sparuweł pe fededyr. Khynigoske udyja pes te śćhineł konstytucja – dowo sys tasawy cejga bare prawenca sare manusienge na tylko szlachtake. Polska sys jekhatuno them dre Europa sawo naćhindzia konstytucja.

But szlachta darełys pes kaj newo prawo załeła łenge władza i dołeske zrysine te Cheładytko khynigica kaj łenge te pomogineł.

Dre 1793 berś Cheładytka i Prusy rawyr moło napene pe Polska i pałe zaline łake but phuwia. Dre 1795 berś sare sąsiednia thema rozciorde ceło Polsko phuw. Dołe cirostyr pełdy

120 bersia Polsko them na sys dyćło pe mapy
Europakre ne manusia na zabyskirde kaj sy
Polakienca i but moły marenys pes zaborcena.

DZIPEN TEŁ ZABORY

Syr sare mišto dzinas hyria pes dzidzioł so
ćhi na ni frei rawyr manusia phenen so san te
kereł, załen tyre łowe, na den tuke te sykłoł, te
rakireł dre peskro ćhib i sare zoriendyr kamen tut
te zaphagireł, kaj tut te poddes teł łengre rządy.
Dzia hyria dzidziołys pes Polakiengę teł zabory.
Na sys łen ćhi te pheniben a ciacies saresa
rządżinenys manusia rawyre themendyr.

MARYBEN PAŁ FREI THEMESKRO

Jekhatuno moło syr Polaki kerde
powstanieo sys dre 1794 berś. Powstaniosę
dowodżinełys Tadeusz Kościuszko, mańkir
łeskre żołnierzendyr sys but gawytka gadzie. Na
sys łen dakicy zor kaj te wykheł i powstanieo
upeja.

Pośli tryto zaboro, dre Włochy polaki sawenge udyja pes te hylcioł kerde Polska Legiony i marenys pes teł dowódcztwo Francuskie khynigostyr sawo pes kharełys Napoleon Bonaparte. Napoleono rakirełys kaj działa pe maryben Cheładytkunesa a so Polska żołnierzy jawena łesa pałe jaweła Polakien łengro them.

Napoleono przekhełdzia baro maryben Cheładytkunesa, dre dowo ciro dre Legiony načhinde gili kaj pes khareł Mazurek Dąbrowskiego i do gili te jamare ciry sy hymno Polskakro.

Rawyr baro maryben Cheładytke zaborcasa sys dre 1830 berś i khareł pes Powstanie Listopadowe. Polaki wykhełde warykicy bitwy ne Cheładytkunen sys butedyr żołnierzy i pherybnaskria i doleske powstańcy przekhełde. But powstańcy nasiadzine dre

maryben, buten Cheładytka zaphande te
šťarybena i wydyne pe meryben, buten wyligirde
te phare šťarybena pe Syberia.

Pošli Powstanie Listopadowo Cheładytko
zaborca but butedyr na dełys Polakienge te
dzidzioł, dzia syr te Sasytko zaboro
pozaphandzia bare Polska szkoły a nawet tykne
ćhaworengę na dełys te sykłoł dre Polsko ćhib.
Zaborcy kamenys kaj Polaki te zabyskiren peskre
themestyr, peskre historiatyr i te jawen poddyne
newe władzengę. Pełdy do sare bersia Polaki so
sawoś ciro kerenys baredyr i tyknedyr marybena
zaborcena ne sare moły przekhelenys.

Tryjanda bersia pošli Powstanie
Listopadowo, dre 1863 berś pałe sys newo
maryben – Powstanie Styczniowe. Dre dowo
powstanie pałe nasiadzine but manusia a buten
phande dre šťarybena. Doła powstańcy i manusia
sawe hylcine pał thema kharen pes „Wielka

Emigracja”. Polaki sawe hylcine pał thema doj
kerenys buty kaj te jaweł pałe Polsko them.
Maśkir łendyr sys but syklakirde manusia tasawe
syr Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki,
Fryderyk Szopen.

Polakien na sys łengro them pełdy 120
bersia ne but gode manusia kerenys saro kaj
ćhawore i bare te na zabyskiren kaj sy
Polakienca. Literaty ćhinenys cejgi dre Polsko
ćhib Polskie historiatyr, fededyre cirendyr kaj te
podrykireł pe dzi sare manusien. Do korkoro
kerenys rawyr artysty: Matejko makhełys purane
khynigen i marybena sawe wykhełdzia Polsko
them. Szopeno basiawełys Polska gila.

Dre doła ciry Polska pisarzy: Henryk
Sienkiewicz, Władysław Reymont doreste
nagrada Nobla pał peskre cejgi sawe pes
kharenys „Qvo vadis” i „Chłopi” a syklakirdy
gadzica Maria Skłodowska doreścia nagroda

Nobla doleske kaj odrakcia peskre romesa newe pierwiastki. Jekheske pe patyw Polskakry dyne ław „polon”.

Manusia sawe sys dzide teł zabory też kerenys saro kaj pes te na poddeł zaborcenge. Syklakirenys pośtył peskre ćhaworen Polsko ćhib, ophenenys łenge purane cirendyr, obdzianys Polska narodowa święty, na denys but kaj so łen pe dową przyhtyłena sasytka i cheładytka chełade dziane pe bare bersia te besieł abo ćhena zamarde.

Dre zaboro Prusko Polska ćhawore dre foro Września na kamenys te mangel Devłores dre sasytko ćhib i pał dową doreste bare daba sasytke nauczycielendyr.

XX WIEKO

Dre 1914 berś sys jekhatuno swetytko maryben. But thema marenys pes dre do ciro, maśkir pestyr marenys pes tež Prusy, Cheładytka i Austriaki. Polaki dykte kaj kana sy łacho ciro i udeła pes łenge te odmareł peskro them.

Maryben skończyndzia pes dre 1918 berś i pošli pherdo bersia Polska pałe sys pe mapy dre Europa a Polakien sys pałe łengro them dre sawo korkore pesa rządżinenys.

Pe Polska phuwia sys but marybena doleske foria i gawa sys pohaćkirde i obciorde a but manusia ćhina zamarde. Doła kaj przedzidine musinenys te kereł phary buty kaj te wysaściakireł ceło them. Odbudynenys foria, wligirde newo łow – złotówka, wybudynde porto dre Gdynia. Kerenys but nowe khera i fabtyki.

Ćhawore i bare syklakirenys pes te nowe szkoły dre Polsko ćhib.

Pełdy warykicy bersia dre Polsko them mišto saro pes ućhuwełys ne frejda na sys pe hara. Dre 1920 berś Cheładytka pałe napene pe Polska ne sygo udyja pe łenca te wykheleł. Pełdy biś bersia sys saro mišto i them rozbariołys a manusienge but fededyr pes dzidziołys.

RAWYR SWETYTKO MARYBEN

Łaće ciry sygo przegene i dre 1939 berś Cheładytka dorakirde pes Sasenca i duje rygiendyr napene pe Polska – dzia pes zacznindzia rawyr swetytko maryben.

Dre dowo maryben nasiadzine pherdo manusia a Sasy sawenca rządzinełys Hitlero i Cheładytka sawenca rządzinełys Stalino zamarenys na tylko żołnierzem ale sare manusien.

Sasy phenenys kaj Ćsinde i Roma na ni manusia i doleske kamełys łen saren te wymareł. Zaphandelęys łen dre bare, phare śtarybena sawe pes kharenys obozy koncentracyjna i doj zamarenys. Polakien dzia korkoro Sasy kamenys te wymareł bo dzinenys kaj one nigdy pes na poddena teł obca rządy.

Dre 1939 berś polska na sys but wojsko i łaćhe pherybnaskria doleske Sasy i Cheładytka sygo zaline Polsko phuw ne Polaki na przećhine pes te mareł. Bute manusienge udyja pes te hylcioł pał thema i doj przedzianys te wojski aliantengre i khetane łenca dzianys pe Sasytko armia.

Polaki marenys pes teź Sasenca dre Polska, ugarudzionys te wesia i marenys pes syr partyzanty. Na tylko bare manusia marenys pes okupantenca (Sasenca i Cheładytkunenca) ne teź ćhawore.

Dre 1944 berś te Baroforo sys Powstanie Warszawskie dre sawo nasiadzinie but bare manusia i ćhawore ne pełdy holin Sasytko wojsko shaćkirdzia ceło foro.

Rawyr swetytko maryben działys pełdy siow berś i skończyndzia pes dre 1945 berś. Thema aliancka zahodostyr na kamenys pes te ćhingardeł Stalinosa i doleske oddyne Polsko them teł wpływy Cheładytkuneskre.

Pośli maryben dre Polska pałe sys pohackirde i obciorde foria i gawa a but manusia ćhine zamarde. Them sys bedo, manusien na sys khera, semency sys rozmarde i naśty pes odrakhenys. But bersia zalija manusienge kaj te odbudyneł them. Dowa sys but pharedyr buty doleske kaj te 1989 berś dre Polska rządżinenys komunisty a Cheładytka załenyys Polskatyr but miśtypena.

Polaki na kamenys kaj te łengro them te rządzineł Cheładytko i so sawoś ciro dodziałys te strajki. Te jamaro foro Radom dzia pes kerdzia dre 1976 berś.

Te 80 bersia robotniki kerde związki zawodowa Solidarność sałenca kierynełys Lech Wałęsa. Dre do korkore bersia papieżosa ćhija Polsko rasiaj Karol Wojtyła - przylija jow ław Jan Paweł II. Sys jow łaćho i godo manuś, syklakirełys kaj manusia jek jekheske te jawen łaćhe i te na keren peske ćhi hyria. Jan Paweł II rakirełys dre but ćhibia, na jekwar syr zrysołys te Roma rakirełys dre romano ćhib doleske kaj Roma te dzinen kaj łendyr rypyreł. Polsko papiežo but kerdzia peskre themeske. Warykicy moły jawełys te Polska i syklakirełys syr bez marybnatyr te sporuweł them pe fededyr.

Udyja pes dowo dre 1989 berś. Dre 90 bersia komunisty oddyne władza i kerde wybory

a pał peskry buty dre Solidarność Lech Wałęsa
doreścia nagroda Nobla.

Kana sare manusia moginen te wykendeł
kon sy łenca te rządzińeł. Jekwar pe śtar bersia
wykendeł pes posłen i senatoren a jekwar pe
pandź bersia prezydentos.

Pośli warykicy bersia Polska wgeja te
Nato i Unia Europejsko.

